

о. ІРИНЕЙ НАЗАРКО, ЧСВВ

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ, ЧСВВ

ЕПИСКОП ПЕРЕМИСЬКИЙ

1916 - 1946

Видавництво і Друкарня ОО. Василян

Торонто — 1954 — Канада

Преосв. Кир Йосафат Коциловський

о. Іриней Назарко, ЧСВВ

За дозволом церковних властей.

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ, ЧСВВ

Єпископ Перемиський

1916 - 1946

diasporiana.org.ua

Printed by The Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto
Ontario, Canada

Видавництво і Друкарня ОО. Василян

Торонто 1954 Канада

Ім'я Перемиського Владики Преосв. Кир Йосафата Коциловського ЧСВВ було в своєму часі широко відоме не тільки в цілій Європі, але й далеко поза її границями. І справді, хто раз бачив цього достойного Владику, на цього його особа мусіла зробити глибоке враження. Вже сама зверхня постать Єпископа Йосафата звертала на себе увагу. Високого росту, з сивою патріархальною бородою, військовий хід, аристократична поведінка, а передовсім прекрасний, сильний баритоновий голос — те все мусіло подобатися. Але крім згаданих зверхніх прикмет Владика Йосафат позискував собі всіх своїми прикметами духа. Його товариськість, гостинність, гаряча ревність про спасіння душі, дух жертви для Церкви й народу, достойний патріотизм, а при тому пробоевість, гидування тим усім, що половинне, невстрашимість у засадничих справах, а модерна поступовість у виборі орудників — те все розбуджувало справжнє одушев-

лення серед найближчого оточення Владика. Його життя, праці, терпіння і заслуги для української Церкви й народу вповні заслуговують на те, щоб їх передати грядучим поколінням на вічну пам'ять.

Тому бодай коротко пригадаємо в тій статті важніші події з життя Єпископа Йосафата.

1. МОЛОДІСТЬ

Йосиф Коциловський народився 3-го березня 1876 р.¹⁾ у великому селі Пакошівка на Лемківщині, де його батько був досить багатим дідичем. Чотири класи вселюдної школи Йосиф закінчив у рідному селі, а до гімназії переїхав до міста Ясло. Гімназію закінчив іспитом зрілості 1895 року.²⁾ Тому, що в Австрії всі абсолювенти гімназії мусіли йти до військової служби, Йосиф після матури пішов до австрійського війська, скінчив офіцерську школу і став капітаном артилерії. Однак військова служба, ні військові гідності не давали вдовілля глибшій душі Йосифа. Тому 1901 р. покинув він службу військову і зміняв її на службу Богові. Ще цього самого року Йосиф виїхав до Вічного Міста, Риму, щоб там посвятитися студіям богословії.

1) Каталог Василянського Чина св. Йосафата, Жовква 1932, ст. 72.

2) Преосв. Амвроз Сенишин, Лист до автора статті, 27. XII. 1951.

2. БОГОСЛОВСЬКІ СТУДІЇ

У Римі Йосиф Коциловський як питомець духовної семінарії записався на Папський університет Пропаганди. Здібний і талановитий із природи, а при тому пильний у науці, Йосиф за весь час своїх студій був першим між усіма питомцями. 1903 р. досягнув він ступінь доктора філософії і перейшов на богослов'ю. 1907 р. докінчив богословські студії теж доктором св. богослов'я.

В тому часі питомці духовної семінарії у Львові зачали видавати свій науковий журнал "Католицький Схід." Заохочені тим прикладом українські питомці духовної семінарії в Римі, почали видавати свій журнал під наголовком: "Записки питомців руської Колегії в Римі". Першим редактором і видавцем цього зовсім доброго журналу був Йосиф Коциловський — тоді слухач другого року богослов'я.

Цей журнал Йосиф у більшій частині сам редагував і в ньому поміщував свої статті передовсім із ділянки християнської філософії. Крім цього Йосиф був ще бібліотекарем у Колегії, а згодом і префектом питомців. Під час студій у Римі Йосиф багато подорожував. Передовсім глибоким спомином у його молоду душу запала подорож до св. Землі під проводом Митрополита А. Шептицького 1906 р. Також сам Митрополит А. Шептицький своєю достойною і великою особовістю мав великий вплив на душу молодого й здібного питомця Йосифа. Митрополит майже щороку приїздив до Риму, перебував кілька тижнів із питомцями, виголошував до них духовні науки, а не раз уділював їм реколекцій. Те все запалювало в благородній душі Йосифа святу ревність і якийсь надприродний ентузіазм. Це мабуть було причиною, початком і спонукою пізнішого покликання Йосифа до Чину св. Василія В.

1906 р. в Римі перебував через кілька тижнів станіславівський Владика Преосв. Григорій Хомишин. Йосиф дуже зблизився до цього молодого й енергійного Владика, провадив із ним часті розмови і ходив на проходи та прогульки. Преосв. Григорій припав Йосифо-

ві до серця. Дуже глибоке враження зробила на Йосифа приватна аудієнція у блаженного Папи Пія Х, 27-го січня 1907 р.³⁾

1907 р. українські питомці в Римі заклали научний кружок, якого ціллю була глибша фахова самоосвіта через відповідні доповіді і письменні вправи. Першим предсідником цього кружка вибрано Йосифа Коциловського. З усіх своїх професорів у Римі, Йосиф завжди як найкраще згадував пізнішого кардинала Лепісіє, а деякі його виклади пам'ятав навіть у пізнішому віці.⁴⁾

1907 року Йосиф із двома докторатами вернувся до Галичини і 6 жовтня цього ж року одержав єрейські свячення. Зараз після висвячення його іменовано професором догматики в духовній семінарії у Станиславові та місторектором семінарії. Питомці дуже любили виклади свого молодого професора, бо вони визначалися глибиною, ясністю і проглядністю. В короткому часі молодий місторектор підбив собі також серця питомців своєю приступністю, щирою прихильністю і любов'ю.

3) І. Г., Двадцять літ на владичім престолі. Ювілейний Альманах українських католицьких Богословів Перемиської Єпархії, 1937., с. 67

4) Преосв. Константин Богачевський, Лист, Філадельфія, 16. IX. 1951.

3. У МОНАСТИРІ

Однак о. професор Коциловський не остався довго в Станиславові, бо вже 2-ого жовтня 1911 року, на велике здивування всіх, виїхав до Крехова, де вступив до новіціату ОО. Василян. Після шістьох місяців т. зв. кандидатури вдягнув чернечу рясу і світське ім'я Йосиф замінив на чернече Йосафат, вибираючи собі св. свцмуч. Йосафата покровителем свого чернечого життя. Вже в перших днях свого чернечого життя о. Йосафат заяснив небуденними чеснотами. Хоч від інших співновиків був старший віком і мав за собою високу військову гідність та два докторати, — то проте щиро бажав, щоб його вважали за одного з останніх. Тому разом з іншими новиками охотно сповняв усі найнижчі заняття, що їх для вправи в покорі сповняється на новіціаті. О. Йосафат визначався в першу чергу духом глибокої покори й строгого самопоконання.

Як стверджують його співновики, кілька разів у тиждень він спав на твердій дошці без ніякої підстилки. Також на власне бажання відправив підчас новіціату аж двічі місячні реколекції.

Після новіціату 16 травня 1913 р. о. Йосафат зложив звичайні чернечі обіти і зараз зачав виконувати різні завдання та обов'язки в Чині. Найперше викладав богословію василіянським богословам у Лаврові з великим успіхом та вдовіллям слухачів. Згодом перенесений до монастиря св. Онуфрія у Львові, проводив місії для народу, реколекції для духовенства, монахів і монахинь.

1914 р. вибухла перша світова війна. Коли ж москалі зайняли Львів, тоді о. Йосафат Коциловський разом з іншими Отцями пішов на скитальщину, покищо до Відня. Протоігуменом Чину св. Василія В. та Апостольським Адміністратором для всіх греко-католиків із Західної України був о. Платонід Філяс. Він завважив, що між скитальцями є чимало українських питомців із різних духовних семінарій. Тому при чинній допомозі монс. А. Стояна зорганізував для питомців-скитальців духовну семінарію в Кромерижі на Моравії. Ректором тієї семінарії о. Філяс іменував о. Йосафата Коциловського. 24-го квітня 1915 р.

приїхали до Кромерижа 64 питомці під проводом свого ректора о. Й. Коциловського⁵⁾. Згодом до тих питомців долучилося ще 11 питомців прогнаних із Риму. З-поміж питомців о. Коциловського в Кромерижі, слід згадати передовсім Впреосв. Архиепископа Івана Бучка — сьогодні Апостольського Адміністратора для українців у Західній Європі. З усіх 75 питомців 20 було з львівської Архиепархії, 41 із перемиської, 13 із станіславівської й один із Канади. Професорський збір нараховував 12 членів. Монс. Стоян, пізніший Митрополит моравський, був тоді в Кромерижі префектом студій і помагав о. ректорові Коциловському радою, інтервенцією у влади, а не раз власними грішми. Адміністрація семінарії на чужині, ще й до того підчас війни, була нелегка. О. Коциловський був не тільки ректором, але й професором та духовником питомців, бо духовник о. Назарій Чабат через сталість недуги не міг як слід виконувати своїх обов'язків.

Як тільки питомці з'їхалися до Кромерижа, зараз о. Коциловський розпочав із ними

5) о. А. Перхач, **Спомини з побуту греко-катол. Духовної Семінарії в Кромерижі 1915.** "Ювілейний Альманах укр. катол. Богословів Перемиської Єпархії." Перемишль 1937., с. 117-135.

шкільний рік, а зачав його реколекціями, які сам проводив. Під час шкільного року, крім адміністрації дому о. Ректор відправляв щоденно Службу Божу для своїх питомців, поясняв їм точки до ранішнього розважання, виголошував конференції й науки. В місяці травні о. Ректор щодня відправляв богослуження до Преч. Діви і виголошував короткі науки, а в червні відправляв молебні та виголошував науки в честь Пресв. Христового Серця. У тих богослуженнях брали участь численні вірні латинського обряду, маючи нагоду пізнати візантійсько-слов'янський обряд у його красі. Передовсім подобався чужинцям церковний хор питомців, а прекрасним голосом о. Ректора вони просто захоплювалися. Те все мало великий вплив на чехів і морав'ян, яким унійна ідея дуже лежала на серці. Сам Кромериж був недалеко від Велеграду, тієї першої єпископської столиці Апостола слов'ян св. Методія. Велеград був осередком унійного руху й славних уніоністичних конгресів.

О. Йосафат Коциловський у короткому часі здобув у своїх питомців не тільки глибоку пошану, але й справжню любов. Всі рекреації і проходи відбував разом із питомцями, оповідаючи їм цікаві й повчальні речі, звертаючи

їх увагу на різні життєві справи й у висліді цього — як пише один його питомець “о. Ректор став душею і пружиною цілої семінарії.”⁶⁾ Тому зовсім заслужене було признання, що його при кінці дав о. Ректорові делегат Апостольського Адміністратора о. Філяса — о. Яким Фещак ЧСВВ, кажучи, що о. Йосафат “мудро й второпно рядив семінарією і показався справжнім батьком своїх питомців.”⁷⁾ Варта було бачити з яким одушевленням і бурею оплесків, що довго-довго не вмовкали, питомці прийняли цю похвалу для їх Батька — о. Ректора.

У Кромерижі о. Коциловський перебув зі своїми питомцями тільки один рік (1915-1916). У травні 1916 р. австрійська армія, після перемоги під Горлицями, звільнила Галичину від московської окупації і скитальці могли вертатися до своєї любої Батьківщини. З глибоким жалем і на правду нестримними сльозами прощали питомці свого о. Ректора, що виїхав скоріше, бо вже 30 червня 1916 р. мав зложити торжественні чернечі обіти (професію). Питомці виїхали з Кромерижа аж у вересні 1919 р. На кілька місяців перед тим, 28

6) о. А. Перхач, тамже, с. 125.

7) Тамже, с. 126.

квітня 1916 р., помер у Перемишлі єпископ цієї єпархії Преосв. Константин Чехович. Апостольська Столиця та австрійський уряд почали оглядатися за гідним наслідником єпископа Чеховича. Перший кандидат о. П. Філяс ЧСВВ зрезигнував. Тоді звернули увагу на о. Йосафата Коциловського ЧСВВ. 28 листопада 1916 р. о. Ректора Й. Коциловського іменовано єпископом старого княжого міста Перемишля. З вдівіллям прийняло цю номінацію все українське громадянство, втішилися осиротілі єпархіяни, але найбільше раділи з цієї номінації свого улюбленого о. Ректора його колишні питомці з Кромерижа й Станиславова. Як єпископ-номінат о. Йосафат брав участь у комісії розпізнання мощів свого Покровителя св. священомуч. Йосафата і з того часу ще більше поглибив у своєму серці набожність до св. Йосафата.

4. НА ВЛАДИЧОМУ ПРЕСТОЛІ

Дня 23 вересня 1917 р. відбулася в Перемишлі інтронізація о. Йосафата Коциловського на перемиського єпископа. Єпископських свячень уділили йому: Львівський Митрополит Андрій Шептицький, Станиславівський Єпископ Григорій Хомишин і Крижевацький Єпископ Діонісій Няраді. Крім цього на єпископських свяченнях були приявні ще: Єпископ Луцький Йосиф Боцян, сімох латинських Єпископів, монс. Антоній Стоян із Кромерижа та численні представники цивільної і військової влади. Духовенство єпархії Перемиської, Самбірської і Сяніцької прийняло свого нового Владика з великою радістю та на привітання зложило йому дорогоцінну мітру і владичий жезл.

Вже перші кроки й перші смілі потягнення нового Владика з'єднали йому серця священників і вірних. Під час війни австрійська

влада ув'язнила багато українських священників під замітом русофільства і заслала їх до Талергофу. З тієї ж причини немало цивільних людей каралося несправедливо в австрійських в'язницях. Новий і відважний єпископ розпочав справжню боротьбу з австрійським урядом в обороні своїх священників і вірних. Як колишній австрійський офіцер та особисто знайомий з цісарем Карлом I Єпископ Йосафат своїми заступництвами та відважною поставою добився звільнення багатьох українських священників і цивільних людей, які за це були йому завжди вдячні.

Війна знищила майже цілу Перемиську єпархію: багато церков спалено й зруйновано. Щоб цьому бодай частинно зарадити Владика Йосафат ще перед закінченням війни 1918 р. згуртував усіх священників в організації "Єпархіяльна Поміч". Метою тієї організації було: "організувати священників до активності в усіх ділянках духовного і станового життя, а передовсім до помочі парохіям і церквам знищеним війною."⁸) "Єпархіяльна Поміч" ділилася на кілька секцій: перша секція мала дбати про сироти, друга про відбудову церков,

8) Впреосв. Константин Богачевський, Лист з 15 листопада, 1951. Філадельфія.

третя про місії, а четверта про видавництво релігійних книжок і часописів.

Найсильніший натиск клав молодий Єпископ не так на відбудову церков, як радніш на відбудову духовного життя в парохіях. Тому вже в перших дня свого владичтва Владика Йосафат доручив своїм священникам дбати про те, щоб вірні якнайчастіше приступали до св. Тайн, приказав у кожній парохії оснувати "Апостольство Молитви" та інші церковні братства.

Одначе ці гарні і багатонадійні початки відбудови й реорганізації знов частинно знищила друга українсько-польська війна, що зачалася 1918 р. Пропам'ятного 1-го листопада 1918 р. у Львові проголошено самостійність Західної України, що досі належала до Австрії. 3-го і 4-го листопада українська армія вже зайняла Перемишль. Владика Йосафат, як справжній український патріот, зустрів факт проголошення України з великою радістю і відслужив торжественну Службу Божу за свій нарід. Одначе після короткої радості прийшов новий смуток: незабаром поляки зайняли Перемишль, а згодом і столицю Західної України — Львів. Українсько-польська війна принесла перемиській єпархії нові руїни. Пе-

ремиська єпархія була поділена на дві частини: західну частку зайняли поляки, а східною правили українці. В західній частині, до якої належав сам Перемишль, залишився сам Йосафат, щоби підчас війни кріпити на душі своїх священників і вірних. Для східної частини своєї єпархії Єпископ Йосафат назначив адміністратором дрогобицького декана о. Карла Федоровича. Війна та її страхіття не залякали Єпископа Йосафата. Він дальше помалу й систематично переводив у життя свої пляни. Тоді Єпископ перевів реорганізацію своєї єпархіяльної Капітули. 11-го жовтня 1918 р. іменував о. д-ра Константина Богачевського (сьогодні Ексарха для українців-католиків у ЗДА) греміяльним крилошанином і парохом катедри.⁹⁾

1919 р. не тільки ціла Перемиська єпархія, але й ціла Західня Україна несправедливим рішенням Ради Амбасадорів припала Польщі. Першою жертвою польської влади з-поміж українського духовенства в Перемишлі впав саме крилошанин К. Богачевський. 21 червня 1919 р. його арештовано і найперше придержано в Перемишлі, відтак переведено до

9) З цього ж листа Впреосв. Константина.

Модліна за Варшавою, а вкінці до концентраційного табору на Домб'ю, де він перебув повних шість місяців.¹⁰⁾ Також з іншими священниками нова влада поводитися зле. Єпископ став в обороні своїх покривджених священників, звертався до вищої влади, писав до Апостольського Нунція, з'ясовував стан нашої Церкви Апост. Столиці в окремих меморіялах, а сам нераз пішки в товаристві пізнішого монаха Чина св. Василя В. — М. Тремблюка відвідував сусідніх священників, подавав вказівки і підбадьорював на душі.

Коли війна вщухла і настав мир, Владика Йосафат зачав канонічні візитації своєї єпархії. Нарід ограблений, нераз без священника, ще й до того пригноблений на душі невдалим національним зривом, вітав Владика як свого єдиного заступника й оборонця. Нераз доводилося відправляти Службу Божу під голим небом, бо церква була зруйнована, деколи прийшлося віддати останній гріш бідним удовам і сиротам, яких тоді не бракувало майже в кожному селі. Саме підчас тих візитацій заяснила у Владики в цілій повноті чеснота любови до бідних та особливої дбайливости

10) Цей же лист.

за сироти. Всюди, навіть у найдалше сільце заходив улюблений Владика, потішав прибитий нарід, спомагав, чим міг, а священників кріпив на душі. На проповідях Єпископа Йосафата нарід нераз так ридав, що тяжко було його втихомирити, хоч Єпископ надзвичайним бесідником не був, але говорив зі серця і трапляв у серце. Одначе ці архипастирські візитації не тільки перетомили Владика, але й переповнили його серце глибоким болем. Він побачив власними очима не тільки руїни церков і парохіяльних домів, але ще жахливіше моральне знищення. Це перемучення і терпіння так поділяли на Владика, що він важко захворів. Лікарі не виключали навіть небезпеки смерти. Але тепер виявилось яку любов у такому короткому часі здобув собі Владика Йосафат. Оце його священство зарядило в цілій єпархії окремі молитви і дев'ятниці за здоров'я Владика й у червні 1920 р. Єпископ Йосафат знову став здоровим на стільки, що міг дальше сповняти свої важкі обов'язки. Сам Владика вірив, що його подужання було вислідом щирих молитов духовенства й народу і тому в окремій відозві подякував їм за цей духовний дар.

5. ДБАЙЛИВІСТЬ ЗА ВИХОВАННЯ СВЯЩЕНИКІВ.

Як серце в людському організмі, так духовна семінарія в кожній єпархії є її найважливішим органом. Тому не диво, що Владика Йосафат уважав реформу духовної семінарії за одне з головних своїх завдань. Духовна семінарія в Перемишлі від самих своїх початків, себто від 1845 року аж до року 1920, не була повна, бо в ній перебували тільки питомці четвертого року богословії, а три перші роки богословії питомці звичайно студіювали у львівській духовній семінарії.¹¹⁾ Вже попередник Владика Йосафата — Преосв. К. Чехович зачав будову нової духовної семінарії в Перемишлі, але війна перешкодила цій будові. Тому Єп. Йосафат

¹¹⁾ В. Гриник, **Українська Католицька Семінарія в Перемишлі**, "Альманах укр. катол. Богословів", Перемишль 1937, с. 96-108.

доклав усіх зусиль, щоб семінарію таки збудувати. В часі війни влада вимагала дозволів на будову, тяжко було за будівельний матеріал, але Єпископ Йосафат таки довершив свого діла і 13-го грудня 1921 р. посвятив величавий будинок духовної семінарії, називаючи в промові цей день одним із найсвітліших у своєму житті. До нового будинку Владика стягнув усіх питомців Перемиської єпархії так, що новий шкільний рік 1921-22 перемиські питомці зачали вже в своїй власній семінарії. Тому зовсім справедливо Преосв. К. Богачевський, перший співробітник Владики Йосафата, називає його основником духовної семінарії в Перемишлі, бо він "недокінчений будинок докінчив, розбудував, вивінував та й подбав про духовних провідників і про вчителів.¹¹⁾ Зразу через недостатку фондів професори духовної семінарії мусли сповняти одночасно парохіяльні функції, щоб таким чином забезпечити собі можливість прожитку, та пізніше, коли Польща 1925 р. заключила конкордат із Апостольською Столицею, фінансові обставини семінарії поліпшилися. Єпископ Йосафат сам уложив для питомців нові статuti й правила, якими свою семінарію

¹²⁾ Лист з 16 жовтня 1951.

зрівняв з іншими католицькими семінаріями, як щодо науки, так і щодо духовного життя й дисципліни. Найбільшу вагу Владика звертав на формацію духовного життя своїх питомців, тому до проведу семінарії покликував найвідповідніших священників. І так ректором духовної семінарії Єпископ Йосафат іменував ще 1918 р. о. д-ра Григорія Лакоту, пізнішого Єпископа-Помічника і Генерального Вікарія Перемиської Єпархії. З духовників семінарії слід згадати о. д-ра Романа Решетила (1921-22), о. Івана Вишошевича ЧСВВ, що оснував у семінарії Апостольство Молитви (1922 року), о. Василя Гриника (1922-1928) і вкінці о. дра. П. Денька (1928-1939). Також на професорів богословії Владика вибирав священників визначних побожністю й наукою. А щоб на майбутнє семінарія була забезпечена добрими професорами, Владика висилав щороку здібніших студентів на заграничні університети, особливо до Риму, Інсбруку та Франції, щоб вони там здобували наукові ступні.

28 березня 1923 р. духовну семінарію відвідав Апостольський Візитатор о. Іван Дженокі. Апостольський Візитатор був дуже вдоволений із рівня духовного життя, науки й дисципліни в духовній семінарії і в своїх промовах

зовсім слушно приписував Єп. Йосафатові заслугу за квітучий стан семінарії. Під спільною світлиною Апостольський Візитатор написав такі слова: “Твої сини, як оливкові галузки.”

1926 р. дотеперішнього ректора семінарії о. д-ра Г. Лакоту висвячено на Єпископа-помічника Перемиської Єпархії, а на його місце Єп. Йосафат іменував ректором о. д-ра Василя Пинила. За його ректорства ериговано в духовній семінарії Марійську Дружину питомців. Від 1929-1935 рр. уряд ректора семінарії сповняв о. крилошанин Володимир Гмитрасевич. За нього, на приказ Владики Йосафата богословські студії продовжено на п'ять років. Від 1935 р. аж до другої світової війни ректором був молодий, енергійний о. д-р Іван Кузич.

На особливішу згадку заслуговує факт дуже важний у історії не тільки духовної семінарії, але й усієї Перемиської Єпархії; заведення обов'язкового целібату для питомців семінарії. Преосв. К. Богачеський так пише про те: “Преосв. Йосафат довго радився, обговорював справу з нашим Єпископатом та й по довшій молитві й розвазі рішився на зарезервування місця в семінарії тільки для кандидатів у безженному стані. Добре передбачував. Знаки часу порозумів. Ще за життя Покійного грядучі

події оправдали його поступовання.”¹³⁾ Як відомо, цей крок Владики Йосафата викликав справжнє заворушення майже в усій єпархії: “в часописах появилися численні негідні статті проти Єпископа, в містах зорганізовано масові протести, що більше: зорганізовано сецесію питомців у семінаріях перемиській і станиславівській, а своє завершення найшла ця акція в оскарженні Єпископа перед Апостольською Столицею з боку цивільних людей.”¹⁴⁾

Однак без уваги на те все, число питомців у перемиській єпархії безустанно зростало. І так: 1925 р. в семінарії було 52 питомці, 1927 року було вже 76 питомців, 1930 було 127 питомців, а перед самою війною 1938 р. число питомців зросло до 157.¹⁵⁾

Єпископ Йосафат правдиво по батьківськи дбав про своїх майбутніх священиків: часто їх відвідував, повчав, напминав, а передовсім старався заціпити в їх серцях глибоке набоженство до Христового Серця, Пречистої Диви, св. Йосифа і св. Йосафата. Часто сам уділював

¹³⁾ Цей же лист. ¹⁴⁾ о. П. Мартинюк ЧСВВ, *Неподільне серце священика в службі Бога і Церкви*, Жовква 1935, с. 223.

¹⁵⁾ В. Гриник, *твір цит.*, с. 86.

реколекцій своїм питомцям. Продовжив шкільний рік, впровадив виклади аскетички й містики та щомісячні наукові диспути з моральної й пасторальної богословії.

Бог дозволив Владиці Йосафатові власними очима оглядати плоди його праці. З його семінарії вийшло багато священників побожних і вчених, які посьогодні мужно переносять переслідування за св. віру і непохитну вірність католицькій Церкві. Сам Владика Йосафат за час свого єпископства висвятив на священників 388 світських питомців і 88 Василіян, із цього числа висвячених було 210 безженних.

Не меншу ревність виявляв Єпископ Йосафат у важній справі поглиблення внутрішнього життя серед єпархіального духовенства. Дуже дбав про те, щоб священники відправляли свої духовні вправи і набожно правили богослуження та уділяли вірним св. Тайн. Через деканів Єпископ чув над дисципліною; словами й пастирськими листами повчав і напоянав священників, скликавав часті конференції й соборчики священників, приказав священникам щороку відправляти бодай триденні реколекції і сам брав у них участь. Для молодших священників приписав іспити з богословії, а зокрема іспити конкурсів. Загально слід ствердити, що Владика Йосафат усіма засобами дбав про

поступ священників у духовному житті, в апостольській ревності й богословських науках для добра св. Церкви і спасіння душ. І священники це належно оцінювали та були своєму Владиці щиро вдячні.

6. У НЕВСИПУЩІЙ ПРАЦІ ДЛЯ ЄПАРХІЇ.

Зі св. Апостолом Павлом Владика Йосафат міг сказати: “Любов Христова наглить нас”¹⁶⁾, бо його душу пожирала полум’яна ревність за людські душі повірені його архипартиській опіці.

Передовсім еп. Йосафат дуже високо цинив собі працю монахів і монахинь у своїй єпархії, тому особливою опікою охоплював монастирі мужеські і жіночі. Розуміється, що в його василіянському серці перше місце займали монастирі його св. Чину. Часто відвідував василіянські монастирі, а вже з особливою приємністю любив перебувати в Крехові, що його називав залюбки своїм “духовним Назаретом”, бо там перевів свій новіціят. Майже щороку, хіба коли перебував десь за границею, Владика брав участь у відпустових торжествах у Кре-

¹⁶⁾ II Кор. 5, 11.

хові на “теплого Миколи” (19-22 травня); не-раз цілими годинами слухав св. сповідей, від-правляв богослуження, Архипартиську Службу Божу, проповідав та уділював вірним Апостоль-ського благословення. Треба знати, що на від-пуст до Крехова прибувало 40-50 тисяч людей і понад 100 священників. Приїзд Владика став-вав справжньою релігійною маніфестацією. Нарід вітав свого Владика на правду широко й із дитинною любов’ю. Далеко поза монастир виїз-дила кінна бандерія, лунали пісні, нісся гомін дзвонів, а діти сипали Владичі цвіти під ноги. Мабуть востаннє був Владика у Крехові на від-пусті за німецької окупації 1943 р. Цей від-пуст був дуже сумний. Монастир був по вар-варськи знищений більшовиками, в ньому, за-мість сотні монахів, було тільки два Отці і кількох братів; на сам відпуст приїхало тільки кілька сусідніх священників і всього жмінка лю-дей із найближчих сіл, бо на дорогах німці пе-рехоплювали людей і вивозили на працю до Ні-меччини. Владика Йосафат був після важкої о-перації, з глибокою виразкою на щоці. Ніде не було ні сліду давньої радості, тільки смуток і тривога. Владика вийшов на проповідницю і зачав свою привітальну проповідь тими сло-вами: “Що сталося, що сьогоднішній відпуст такий сумний і понурий? Він подібний радше

до сумного похоронного обряду.” В дальших словах Владика з’ясував жахіття війни, руїну краю, страту батьків і братів. Нагло його сильний голос заломився в горлі, а між народом зчинився такий плач і ридання, що даліше не годен було говорити. Коли нарід вертався, німці дійсно зробили обласу і кількадесять осіб вивезли до Німеччини на працю. Також інші василіянські монастирі в Перемиській епархії часто гостили в себе улюбленого Владика. Жовква, Кристинопіль, Добромиль і Дрогобич були теж дорогими місцями відвідин Владика Йосафата. Щороку свої восьмидневні реколекції Владика відправляв у котромусь із василіянських монастирів. Бажав на віки спочити в новіціятському монастирі в Крехові, але Боже Провидіння зарядило інакше. Коли ОО. Василіяни зачали будову нової церкви в Перемишлі на Засянні, Владика Йосафат дав на ту ціль справді княжий дар, а о. ігумена, д-ра Й. Чепіля ЧСВВ в часі будови нераз морально піддержував серед різних труднощів. На місії для народу і на духовні вправи для духовенства Владика майже завжди запрошував ОО. Василіян.

По батьківськи опікувався Владика і Згромадженнями Сестер у своїй Епархії. Щобільше, Еп. Йосафат сам оснував нове жіноче Згро-

мадження св. Йосифа, для нього уложив статуту та вистарався про його апробату в Апостольської Столиці. Перед самою війною 1939 р. це Згромадження вже нараховувало майже 50 сестер. Єпископ Йосафат був теж покровителем Чину Сестер Василіянок, що в Перемиській епархії мали дві великі гімназії для дівчат у Дрогобичі й Яворові. На провінціальних капітулах СС. Василіянок Владика був звичайно предсідником. Пильну увагу Владика звертав на працю найчисленнішого Згромадження Сестер Служебниць Непорочно Зачатої Діви Марії. У Перемиській епархії, в містечку Кристинополі, був матірний дім і новіціят цього Згромадження. Владика часто відвідував цей дім, цікавився числом новичок, рівнем духовного життя і просив у настоятелів Чину св. Василія Великого якнайліпшого духовного провідника для цього дому.

Крім цього Єпископові Йосафатові дуже лежало на серці релігійне виховання молоді в його епархії. У Перемишлі вже від довшого часу існував “Український Інститут для дівчат” заснований ще Єпископом М. Ступницьким. Почесним предсідником цього Інституту був завжди перемиський Владика. Коли ж Владика Йосафат почав звертати пильну увагу на релігійне виховання в цьому Інституті, це декому з

православних членів заряду не подобалося і вони розвели такі інтриги, що Владика мусів зрезигнувати з пресідництва в Інституті.

Під батьківською опікою Владики Йосафата в перемиській епархії значно зросли Марійські Дружини Молоді. В останніх роках перед війною (1937) у перемиській епархії було 87 Марійських Дружин молоді з 5.380 членами. Сам Владика еригував около 50 Марійських Дружин. Більша часть Марійських Дружин (62) гуртувала в своїх рядах молодь середніх шкіл. У перемиській епархії не було ні одної гімназії без Марійських Дружин.¹⁷⁾ Владика Йосафат добре розумів вплив реколекцій, передовсім замкнених, на душу молоді; тому президентові Марійського Товариства Молоді (авторові цих рядків) щороку давав щедрю грошеву підмогу на зорганізування замкнених реколекцій для молоді. Завдяки тій підмозі щороку відбувалося 4-6 серій реколекцій для молоді в Перемишлі, Яворові й Дрогобичі.

Також про дітей, особливо ж сиріт не забував Єп. Йосафат. Сам заснував кілька сиротинців і віддав їх під опіку монахинь. 1938 року в Перемиській епархії було 34 сиротинці з дво-

¹⁷⁾ Гл. Вістник Марійських Товариств (IV, ч. 1-2), Львів 1932, с. 17-19.

ма тисячами сиріт під опікою СС. Служебниць Непорочної Діви Марії, а 14 сиротинців із 8,500 сиротами під опікою Сестер св. Йосифа. Щоб розбудити в серцях дітей якнайгарячішу любов до Євхаристійного Ісуса, Владика особисто брав участь у конгресах Євхаристійного Лицарства, що відбувалися в Крехові, Лаврові і Яворові, сам до дітей по батьківськи промовляв, причащав їх та йшов з ними на спільне снідання.

Владика мусів також вести завзяту боротьбу з різними сектами в своїй епархії. В часі першої світової війни (1914-1918) у народі захиталися основи св. віри. Появилися різні секти, штундисти, суботники і т. п. Владика Йосафат зараз спостеріг цю грізну небезпеку і приказав своїм священикам при допомозі катехизацій та проповідей поглиблювати в народі католицьку науку й енергійно поборювати сектантство. Тому наложив на священиків строгий обов'язок виголошувати проповіді призначеними циклями, подбати про переведення місій і реколекцій для народу. В короткому часі майже в кожній більшій парохії відбулася місія з великим хісном для душ. І так заходом Владики в перемиській епархії в рр. від 1921-1935 відбулося 425 місій, 67 реколекцій і два місійні курси для священиків. Часто бувало, що сам Владика Йосафат прибував на закінчення мі-

сії, виголошував кілька місійних наук і заприсягав нарід на вірність Христові та Його св. Церкві. Цього роду присяги Владика вмів виконувати по мистецьки. Люди серед сліз жалю покидали свої блуди, прилюдно палили злі книжки, едналися зі своїми ворогами і наставляла справжня обнова парохії. Владика щиро тішився цього роду успіхами і не раз казав своїм священикам, що на такій праці варта й стратити здоров'я, бо така страта — це справжній зиск.

Для більшої успішности тієї боротьби Владика Йосафат уживав теж модерної зброї преси і книжки. Заходами Владика “Єпархіяльна Поміч” видала около 30 книжок і брошур проти сектантства. Також за порадою Владика Видавництво ОО. Василян у Жовкві почало видавати т. зв. “Бібліотеку релігійної освіти”, в якій появилися деякі дуже добрі й актуальні брошурки. З часом сектантство в перемиській дієцезії зовсім заломилося так, що в місцевості колись зовсім сектантські Владика прибував як тріумфатор, а нарід приймав його, як свого освободителя.

7. МОДЕРНІ ЗАСОБИ ПАСТИРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Владика Йосафат, як людина поступова й широких поглядів, користувався в своїй пастирській діяльності модерними засобами. Ми вже згадували про те, як він дбав про розвиток Марійських Дружин, про місії для народу і про замкнені реколекції. Крім цього треба згадати ще й інші засоби, що їх уживав Владика для розвитку й поглиблення внутрішнього життя серед духовенства й вірних.

Тут перше місце в пастирській праці Владика займала **католицька преса**. Розуміючи добре, який вплив на нарід має друковане слово, Владика Йосафат дуже дбав про розвиток католицької преси в своїй єпархії. Про значення преси Владика видав три, а може й чотири окремі пастирські листи. За порадою й фінансовою підмогою Владика в Перемишлі виходив через кільканадцять літ католицький тижневик

“Український Бескид”, добре редагований. “Український Бескид” мав багато передплатників навіть в інших епархіях та виходив аж до самої війни 1939 р. Його редактором був mgr. Юліян Костюк.

Владика Йосафат видавав епархіальний тримісячник “Перемиські Епархіальні Відомості.” В цьому періодичному, крім заряджень, декретів, іменувань і важніших епархіальних подій, появлялися також Пастирські Листи самого Владика з різних нагод та до різних станів суспільності. Існує около 100 пастирських листів Єп. Йосафата. З тих листів є 10 про почитання св. Йосафата, 5 про почитання Пресв. Серця Хр., 5 про набожність до Пречистої Діви, 4 про св. Йосифа. В інших листах Владика обговорює такі теми як: Католицька преса (3), Католицька Акція (3), католическі організації, катехизація дітей, спосіб проповідування Божого слова, про родину, про католицьке виховання, про злих пророків і т.п. Для вжитку й пожитку свого духовенства Владика Йосафат, що добре володів французькою мовою, зладив переклад на українське твору Люїзи Маргарети де ля Туше п. н. “Пресвяте Серце Ісуса і священство”, що появилася друком у Жовкві 1928 р.

Другий модерний засіб, що ним успішно користувався Владика Йосафат, було орга-

нізування **Католицької Акції**. Про це Владика сам написав кілька пастирських листів, крім цього в “Перемиських Епархіальних Відомостях” появилася багато статей на цю тему. 24 березня 1931 р. Єп. Йосафат канонічно ерегував “Епархіальний Інститут Католицької Акції” в Перемишлі, а крім цього запровадив генеральний статут Католицької Акції, прийнятий конференцією українського Єпископату 3 січня 1931 р. Також на приказ Владика, в Перемишлі відбувся від 4-7 серпня 1934 р. окремий курс Католицької Акції для священників. Всі доповіді, промови й дискусії цього курсу вийшли друком окремою книжкою п. н. “Душпастирський Курс Католицької Акції в Перемишлі” 1935 року.

Владика Йосафат був також ревним оборонцем **українського народу**, гнобленого поляками. Владика гаряче боронив прав свого народу не тільки в справах релігійних, але й культурних, національних і політичних. Відважно й гостро виступив Владика проти переслідування українського обряду з боку польського уряду. Його гострі меморіяли в тих справах не раз до живого обурювали польських міністрів так, що у Варшаві призадумувалися над способом усунення Єпископа Йосафата. На Лемківщину, де почала ширитися схизма й русофільство,

Владика посилав здібних священників і гарячих патріотів. Сам Владика часто відвідував Лемківщину і не стратив там любови та популярности навіть тоді, коли Лемківщина, відділена від Перемиської єпархії, дістала окремого Апостольського Адміністратора.

Владика Йосафат був широко відомий також поза границями своєї Батьківщини, бо часто брав участь в унійних З'їздах у Велеграді й Пинську, в Євхаристійних Конгресах і різних католицьких з'їздах. Передовсім часто відвідував Австрію, Чехословаччину, Швейцарію і, розуміється — вічне місто Рим. Всюди Владика Йосафат мав на увазі пропаганду унії, добро української Церкви й українського народу.

8. ПЕРЕСЛІДУВАННЯ І СМЕРТЬ ВЛАДИКИ.

В життю майже кожного робітника Христової винниці можна добачити три періоди: укрите життя в молодості, праця і труди в дозрілому віці і вкінці терпіння й прикрощі на старості літ. Про два перші періоди в житті Єп. Йосафата Коциловського ми вже говорили. Остается нам іще бодай коротко сказати щось про останній період життя цього визначного Князя Української Церкви.

Найперше Владика Йосафат із волі Божого Провидіння не був вільний від фізичних терпінь. Три рази в своєму житті він був так важко хворий, що грозила небезпека смерти. Перший раз 1920 р. Владика перейшов важкий тиф, другий раз 1926 р. занедужав гострою туберкульозою, а втретє 1939 року мусів піддатися небезпечній операції шоки. Але крім цього Владика мав перетерпіти ще важчі терпіння моральні. Ми вже згадували про те, як не-

відповідні люди майже прогнали Владика з председництва “Українського Інституту Дівчат” у Перемишлі. Це було для Владики великим болем і він на це нераз жалівся. Ще глибший біль спричинили Єп. Йосафатові ті перемиські громадяни, що його оскаржували перед Апостольською Столицею. Причиною цієї скарги був целібат. В цьому обжалуванні перед Апостольською Столицею перемиські інтелігенти видвинули проти Єпископа аж 28 закидів, із яких головним був той, що через заведення целібату Єпископ “зламав свідомо світлу традицію греко-католицької Церкви й українського народу.” З цього приводу на Владика посипалися різні зневаги. В них визначався в першу чергу перемиський тижневик “Український Голос”, що писав грубо зневажливі статті проти Єп. Йосафата цілими довгими циклями. Проте Апостольська Столиця перевірила всі закиди проти Єпископа й визнала невинність Владики, доказавши, що всі закиди перемиського громадянства безпідставні. Свящ. Конгрегація Східної Церкви звідомила про це Апостольську Нунціятуру в Польщі 9 травня 1927 р.¹⁸⁾ Треба признати, що в останньому десятилітті наша інте-

лігенція почала завертати з цієї мильної дороги, що вела до большевизму. Хоч поворот був значно опізнений — то одначе Владика щиро тішився ним.

Але справжня Голгота Владики Йосафата зачалася з початком другої світової війни 1939 р. Цього року большевицька армія окупувала всю Західну Україну разом із Перемишлем. І знову Перемиську Єпархію розділено на дві часті: в східній, до якої належав Перемишль, залишився сам Владика Йосафат, а до західної, з осідком у Ярославі, він післав свого Єпископа-помічника Григорія Лакоту. Західна частина була окупована гітлерівськими німцями. Як тільки большевики зайняли Західну Україну, зараз зачалосся частинне переслідування Церкви. Найперше большевики зліквідували духовну семінарію в Перемишлі, а її будинок обернули на військові казарми. Всі єпархіяльні добра большевицька влада “знаціоналізувала” так, що Владика позбавлено засобів до життя й тільки добрі священики і вірні спомогали свого Владика добровільними датками. Та більше боліло Владика те, що большевики заборонили навчати релігії в школах, усунули зі шкіл молитву, заборонили св. ікони в молодечих бурсах та інституціях, улаштували танці й забави в п’ятниці великого посту та по-

¹⁸⁾ Гл. “Записки Чина св. Василя Вел.” 1. I. ч. 4, Жовква 1927, с. 592-599.

вели антирелігійну пропаганду між молоддю. На церкви, монастирі і на самого Єпископа більшовики наклали високі податки за т. зв. виконання релігійного культу. Сам Перемишль належав до Дрогобицької області і тому влада часто закликала Єпископа до Дрогобича на різні прикрі переслідування й упокорення, бо Єпископ свідомо не платив податків кажучи, що не має з чого їх платити, коли йому все відібрали. З подивугідною терпелівістю Владика переносив убожество, упокорення й інші переслідування. Що більше, як вояків на фронті, так боевого Владика Йосафата всі ті переслідування сталили ще більшим завзяттям. Коли одного разу підчас переслухання в Дрогобичі якийсь прокуратор почав собі кпити з релігії, Владика став, ударив п'ястуком у стіл і гострими словами випросив собі такі переслухання та вийшов, хоч переслухання не було докінчене. Другим разом у своєму домі в подібному випадку Єпископ випросив за двері високого більшовицького достойника.

Коли в червні 1941 р. цілу Галичину зайняли гітлерівці, тоді для Владика настала нова фаза терпінь. Німці дуже мало різнилися від більшовиків у своїй поведінці супроти Церкви, бо ні не звернули Єпископові його дібр, ані не звільнили духовної семінарії. Єпископська рези-

денція була частинно знищена бомбами. Німці забирали на примусові роботи людей, передо всім молодь, і вивозили їх у глибину Німеччини. Німецька влада два рази примушувала Владика написати пастирського листа про konieczність співпраці українців із німцями, але Єпископ невстрашно відмовився, виказуючи високим німецьким урядовцям усі їх махінації проти Церкви й українського народу. У висліді цього Владиці не тільки заборонено пастирські візитації, але ще гестапо взяло його під свій гострий нагляд, як небезпечного ворога гітлерівської влади.

Коли ж улітку 1944 року більшовики вдруге зайняли Галичину, тоді Єп. Йосафат мусів перенести ще більші переслідування і терпіння за Бога і Церкву. Уже як стара людина, знеможений працею, недугами й важкою операцією, мусів Владика власними очима глядіти майже на цілковиту руїну своєї єпархії. Знову перемиська єпархія була поділена. Саме місто Перемишль прилучено до советської Польщі, а майже всю єпархію до СРСР. Зразу більшовики не забиралися до переслідування нашої Церкви, але по смерті Митрополита Андрія Шептицького почали підготовляти т. зв. возсоединеніє і 1945 р. силою та підступом зліквідували унію української Церкви з Римом, а всіх

Владик зі Західної України вивезли в Московщину. Владика Йосафата, що знаходився по польському боці, у вересні 1954 р. польська влада арештувала й вивезла найперше до Тарнова, а згодом до Ряшева. Після трьох місяців терпінь і наруг Владика тимчасово випущено на волю і в січні 1946 р. він вернувся до Перемишля. Цього ж року польський Єпископат з'їхався до Ченстохови на свою конференцію. На цю конференцію запрошено теж із Перемишля Єпископа Йосафата. Тоді, бачивши близьку небезпеку своєї депортації, Владика Йосафат оставив на письмі заяву своєї вірності Апостольській Столиці і бажання вмерти за св. Унію. Ця заява написана власною рукою Єп. Йосафата звучала: “Складаю у стіп Христового Намісника Папи Пія XII заяву моєї вірности, пошани і синівської любови та прошу його делегувати мене на смерть за св. Унію” † Йосафат, Єпископ Перемиський.” Ця надзвичайна заява була написана немов під впливом якогось ясновидіння, бо, як тільки Владика вернувся з конференції, зараз прийшла до нього польська поліція, кажучи йому, щоб добровільно покинув свою владичу столицю і виїхав на схід. Але невстрашимий Владика гідно відповів: “Рим мене призначив тут єпископом і тільки Рим може мене звідси усунути.” Тоді поліцисти вжили

насилля. Почали Владика бити палицями, зневажати, а там забрали його разом із кріслом, у якому сидів, та повезли на схід. По другім боці Сяну передали Владика большевикам.

Про дальшу долю Владика Йосафата маємо тільки скупі відомості. Знаємо тільки, що большевики запроторили його у в'язницю, де він багато натерпівся, а згодом вивезли його до Києва, де після тяжких моральних і фізичних мук Владика-Ісповідник Йосафат помер 17 листопада 1947 р. Монс. Й. Мойолі, мінутант Східньої Конгрегації, на закінченні триднівки молитов за переслідувану католицьку Церкву, виголосив у Римі 1 лютого 1953 знамениту доповідь, сперту на листах, що зберігаються в архівах Конгрегації. Про смерть Владика Йосафата доповідач сказав таке: “Про його смерть так сказано у вістці, що наспіла до нас: “Минулої осені помер наш “дідусь”, що — як знаєте — мав гарну бороду та гарну палицю. Ця преболюча вістка цим разом зовсім певна. Зробив із себе цілопальну жертву посередництва. Його хрест та його гірка чаша стала для нас правдивою славою та зиском. Оплакуємо його смерть, але, як католики, серед сліз кріпимося та потішаємося, що Бог у заміну за смерть мученика, знову відродить нашу спіль-

ноту, як це було й за часів св. Йосафата.”¹⁹⁾ Так отже сповнилося гаряче бажання Владики Йосафата: Вмер смертю мученика й ісповідника за Українську Церкву з’єднану з Апостольською Столицею. В особі Преосв. Йосафата Коциловського наша Церква дістала другого Йосафата, що його зовсім справедливо можна порівняти зі св. священомучеником-покровителем святої Унії.

¹⁹⁾ Msgr. G. Mojoli, **The persecution of the Church in Ukraine.** “First Victims of Communism.” Rome., p. 112.

9. ЗАКІНЧЕННЯ.

Щоб коротко зібрати те все, що ми досі написали, наприкінці звернім увагу бодай на найважливіші характеристичні прикмети цього Єрарха нашої св. Церкви.

Передовсім на увагу заслуговують такі визначні чесноти Єп. Йосафата Коциловського, як його умиртвлення, самопоконання й дух жертви, що ними він відзначався не тільки в монастирі, але й на владичому престолі. Його близький співробітник Впреосв. Константин Богачевський так про це пише: “Бл. п. Преосв. Йосафат був для себе строгий. Сам жив духом глибокої жертви й другим проповідував коначність пожертви. Нераз жалувався, що його проповіді про потребу пожертви не находять відгому передовім серед інтелігенції.. Вимагав повної пожертви від кандидатів до священства.”²⁰⁾

²⁰⁾ Лист з 16 жовтня 1951.

Наділений надзвичайними талантами й гарними прикметами серця, Владика Йосафат легко позискував собі приязнь других. Але, коли йшло про справи віри чи обичаїв, не звертав уваги на людей ні людську гадку, напинав, картав, хоч знав, що з приятелів зробить собі ворогів. Часто говорив: “У тих справах має своє примінення засада: все або ніщо.”

Владика гидився всякою половинністю, хитрістю й змисловістю, як у приватному житті, так і в церковній діяльності. Ведений гарячою ревністю за спасіння душ і добро св. Церкви, не боявся ні ніколи не уступав перед труднощами й перешкодами, а навпаки, йшов сміло вперед і з геройською мужністю поконував усі труднощі. Був це Владика пробоевої відваги й геройської настанови і в тім зовсім справедливо можна його порівнювати з владиками-ісповідниками перших століть християнства.

Владика Йосафат у своєму особистому житті відзначався духом глибокої побожності, любови молитви, передовсім розважання, що було джерелом його надприродного життя і його апостольської ревності. Про його особливе почитання Пресвятого Серця Христового, Пречистої Диви Марії, св. Йосифа і св. Йосафата ми говорили вище.

Закінчу гарними словами Впреосв. К. Бога-

чевського: “Преосв. Йосафат часто підкреслював, що слід заслужити собі на ласку мученичої смерти в Господа Бога. І Господь Бог уділив Покійному цю ласку. Я вважаю ісповідництво Преосв. Йосафат найбільшим осягом у кермуванні епархією, осягом в історії нашої провінції, нашої і Вселенської Церкви. Покійний не залишив своєї стійки, хоч знав що його жде. Своім учинком і своїми стражданнями дав піддержку масам наших вірних, які осталися в Галичині, дав зразкову відповідь діялектичному матеріалізові, став речником нашого імені перед світом та й прикладом для всіх вірних св. Вселенської Церкви.”

Єпископа Йосафата Коциловського покликав Бог по заслужену нагороду, але приклад його чеснот, його праць, терпінь і його смерти за Христа буде назавжди записаний золотими буквами в історії української Церкви, а його ім'я жемчугом блистатиме між іменами найбільших синів українського народу.

З М І С Т

1. Молодість	7
2. Богословські студії	8
3. У монастирі	11
4. На владичому престолі	17
5. Дбайливість за виховання священиків	23
6. У невсипущій праці для єпархії	30
7. Модерні засоби пастирської діяльності	37
8. Переслідування і смерть Владики	41
9. Закінчення	49

НАЙКРАЩА КНИГА

П О

СВЯТИМ ПИСЬМІ

ЖИТТЯ СВЯТИХ

У ній подано 118 життєписів, 77 образків.

Книга має 384 сторін великого книжкового
формату в гарній оправі.

Вона повинна бути настільною книгою в кожній
українській хаті, щоб на прикладах геройського
життя християнських героїв — мучеників і Святих
— виростала геройська і свята українська нація.

Купіть її для себе. Дайте її в подарунку своїм ді-
тям, приятелям, прочитайте її, а тоді поручіть її
сусідам і знакомим, говоріть про неї всім.

ЦІНА ПЕРШОГО ТОМУ 5.00 ДОЛЯРІВ.

Замовляйте по адресі:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

Одинокий український католицький журнал-
двотижневик

С В І Т Л О

У НЬОМУ НАЙДЕТЕ:

- ▲ Редакційні статті на актуальні релігійно-національні справи українського народу.
- ▲ Вибрані читання з св. Письма та освітні статті на різні релігійні теми.
- ▲ Добірні оповідання, нариси й спомини.
- ▲ Цікаві статті на природничі теми.
- ▲ Дописи з українського життя в Європі й Америці.
- ▲ Вісті з церковного, національного, суспільно-економічного та політичного життя. Новинки з усього світу.

Виходить що другий тиждень у вигіднім до читання форматі і з гарною, мистецькою обгорткою.

ПЕРЕДПЛАТА: ТІЛЬКИ \$3.00 РІЧНО.

Адреса:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

С Л О В О Д О Б Р О Г О П А С Т И Р Я

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН У ЗДА

Кожного місяця даємо Вам у руки маленьву книжечку написану нами, або іншим українським католицьким діячем та письменником, на теми, що Вас найбільше цікавлять. У цих книжечках ми пишемо про наше минуле, про сучасне, про актуальні питання зв'язані з нашим релігійним та народним життям.

Ціль цих книжечок: поглибити релігійну і національну свідомість у нашому народі.

Цілорічна передплата \$1.50

Одна книжечка \$0.15.

Ставайте в ряди апостолів доброї преси
Запренумеруйте СЛОВО ДОБРОГО ПАСТІРЯ,
ширїть його між нашим народом.

Замовлення посылайте на адресу:

GOOD SHEPHERD

Basilian Fathers

Box 231

Glen Gove, L.I., N.Y., USA.

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

СЛИДАМИ МАЛОЇ СВЯТОЇ

Квартальник, що має на меті поглиблення релігійного життя в душі Христової Євангелії.

Річна передплата: \$1.00.

Ціна поодинокого числа: 25 центів.

Замовлення слати на адресу:

Rev. J. Prokopiv OSBM, Basilian Fathers

9648-108 Ave., Edmonton, Alberta, Canada.

ТОГО САМОГО АВТОРА ВИЙШЛИ:

- 1.) Молодь — її сучасний стан у різних краях Європи — Львів 1935, стор. 32.
- 2.) Катехизм Марійських Дружин — Львів 1936. Статут М. Др. 1936.
- 3.) Евхаристія і культура — Львів 1937, стор. 36.
- 4.) Під Марійський Прапор — Львів 1937, стор. 32.
- 5.) Католицька виховна ідея — Львів 1938, стор. 12.
- 6.) Святий політик — Тома Морус — Львів 1939, стор. 36.
- 7.) о. М. Билина: Цінності релігії — Мондер 1947, стор. 36.
- 8.) Культ Пресв. Евхаристії в Україні — Торонто 1950, стор. 20.
- 9.) За душу молоді — Слово Доброго Пастиря 1950, стор. 16.
- 10.) Посів крові — Слово Доброго Пастиря 1950.
- 11.) Митрополит Клим Смолятич і його послання — Філядельфія 1952.
- 12.) Марія і Ти — Торонто 1951, стор. 112.
- 13.) Могутність преси — Слово Доброго Пастиря 1953.
- 14.) Йосафат Коциловський, ЧСВВ — Торонто 1954, стор. 56.
- 15.) Св. Володимир Великий — друкується.